

Lottovoittajien maa

Sirkku Wallin

Yhdyskuntasuunnittelu-lehteä kustantava Yhdyskuntasuunnittelun seura ry. on yhdistänyt alue- ja kaupunkisuunnittelun professiota jo kuudenkymmenen vuoden ajan. Näin vuoden taitteessa ilmestyvässä numerossa on hyvä ottaa varaslähtö, ja aloittaa seuran ja samalla suomalaisen yhdyskuntasuunnittelun juhlistaminen. Luvassa on ajankohtaisten tutkimusartikkelien ja kirjoitusten ohella katsauksia suomalaisen yhdyskuntasuunnittelun käännekohtiin ja tapahtumiin.

Yhdyskuntasuunnittelun kehitys on tarina kansallisesta kaupunkikehityksestä ja yhteiskunnan muutoksesta. 1960-luvulla hallinto- ja asuntopolitiikan kehitys antoivat suuntaa kaupungistumiselle ja suurelle massamuutolle. Kunnallisen kaavoitusmonopolin vakiinnuttaminen ja ensimmäinen rakennuslaki formatoivat yhdyskuntasuunnittelijat omaksi ammattikunnakseen. Aluerakentamishankkeet ja yleiskaavoituksen käynnistyminen tarkensivat yhdyskuntasuunnittelun tehtäväkentän omaksi hallinnon alakseen. 1980-luvulle saavuttaessa vapautuva talous, kiinteistömarkkinoiden syntyminen, kansalaisyhteiskunnan merkityksen tunnistaminen sekä tarve ympäristömuutosten hallintaan monialaistivat yhdyskuntasuunnittelun kenttää ja loivat tarpeen uudenlaisten suunnittelukäytäntöjen sekä -osaamisen kehittämiseksi. Arkkitehtien, maanmittareiden ja liikenneinsinöörien ohella myös maantieteilijät, sosiologit sekä ympäristötieteilijät tulivat tarpeeseen 1990-luvun alun lamassa, jolloin sekä valtiollisilla että kunnallisilla ohjaukskeinoilla pyrittiin sopeutumaan massatyöttömyyteen ja nopeaan alueelliseen rakennemuutokseen. Euroopan Unionin jäsenyyden mukanaan tuomat uudet hallinnolliset käytännöt, kuten ohjelma- ja projektijohtaminen, sekä niihin liittyvät vaikutuksen arvioinnit ja osallisuusmenettelyt läpäisivät alan kaikilla tasoilla. Suunnittelutoimistoista tuli enenevässä määrin selvitys- ja arviointitoimistoja.

Siinä missä EU muutti hallintoa, Nokia Oyj:n ihme teki hattutempun kansantaloudelle ja erityisesti yksittäisille kaupungeille. Kansainvälisyys ja tutkimuksen merkitys korostuivat uudella tavalla 2000-luvulla. Kotimaisen kentän saavuttivat myös uusliberalistiset tuulet ja kumppanuuskaavoituksen mallit,

jotka jakoivat aiemmin kunnalliselle kaavoitukselle kuuluneet tehtävät yksityisille kaavakonsulteille ja jopa ylikansallisille suuryhtiöille. Läpi 2010-luvun alueellisia hallintorakenteita on muutettu kovalla kädellä. Alueidenkäyttöä, rakentamista ja luonnonvaroja koskevaa lainsäädäntöä on uudistettu tavoitteena on ollut jouduttaa hallinnollisia prosesseja ja kumuloida kotimaisen maapohjan tuottamaa hyötyä aina Neitsytsaarille saakka. Jätän tässä yhteydessä jyllänneiden ideaalien, kuten porterilaisen alueellisen kilpailukyvyn, floridalaisen luoviin luokkiin pohjaavan gentrifikaatio-kehityksen sekä täydennysrakentamisen hyötyjen arvioinnin suosiolla jälkipolville. Varmaa on kuitenkin se, että kuluneet kuusikymmentä vuotta ovat tuoneet kiihtyvällä tahdilla lisää työtä yhdyskuntasuunnittelijoille, eikä tarve ole vähenemässä.

Yhdyskuntasuunnittelijan työ on edelleen foresterilaista toivon organisointia, jopa lacanilaista erilaisten todellisuuksien yhteensovittamista (Hillier 2003), eikä sitä tehdä yksituumaisesti kunnanviraston työpöydän takaa toimitettuna. Yhdyskuntasuunnitteluprofession monialaistuminen ja tehtäväkentän monimutkaistuminen ovat pitäneet yllä tarvetta kehittää ammatillista osaamista ja identiteettiä. Tehtävässä on kunnostautunut erityisesti YTK:n Pitkä kurssi, tänä vuonna 50-vuotista taivaltaan juhliava täydennyskoulutusinstituutio. Pitkän kurssin myötä kotimaisen ja kansainvälisen kaupunkitutkimuksen ajankohtaisin tieto on saavuttanut yli tuhat alan ammattilaista. Markku Norvasuon Yhdyskuntasuunnittelun koulutustarveselvitys (2017) osoittaa korkeakoulututkintoja täydentävän koulutuksen merkityksen. Uusien sähköisten suunnitteluvälineiden ja analyysimenetelmien kehittyminen, liikennejärjestelmien ja maankäytönsuunnittelun yhteensovittaminen osana kaupunkikehityksen hallintaa sekä erilaisen suunnittelutiedon ja suunnittelun osapuolten tunnistaminen ja ymmärtäminen ovat nousseet yhdyskuntasuunnittelun ammattilaisten osaamisen keskiöön tutkinto- tai ammattinimikkeestä riippumatta.

2020-luvun hämmöttäessä yhdyskuntasuunnittelu on samojen, silti kokoluokkaa suurempien ja monimutkaisempien haasteiden edessä. Kaupunkikehityksen ohjaaminen kestäväällä tavalla ja sosiaalisen eriarvoisuuden ehkäiseminen on yhtä akuuttia kuin kansallisen jälleenrakentamisen aikoina, mutta kaavoituksen ja rakentamisen reunaehdot ovat haastavampia. Aiemmin yhteisesti jaettu tavoite pitkän aikavälin, betoniin valetun hyvinvoinnin rakentamisesta on vaihtunut lyhyen tähtäimen taloudellisten voittojen tuottamiseen. Kaavoitusta ja rakentamista on sprintattu vastaamaan tehostetun asuntotuotannon tarpeisiin, uusien teknologioiden käyttöönottoon tai vaikkapa maailman hövelimmän kaivoslain toteuttamiseen.

Ämpärien jonottamiseen ehdollistuneiden lottovoittajien maassa usko pikavoittoihin istuu sitkeässä. Myös yhdyskuntasuunnittelijoiden keskuudessa

joskus unohtuu, että todelliset menestystarinan ainekset on saavutettu isoilla kansallisilla investoinneilla, ei niiden purkamisella tai yksityistämällä. Muilta hallinnon aloilta tuttu menestystarina on muun muassa peruskoulu-uudistus, jolla luotiin edellytykset korkeaan koulutukseen pohjautuvalle bruttokansantuotteelle ja yhteiskunnalliselle tasa-arvolle. Yhä kiihtyvällä tahdilla kunnallinen kaavoitus ja tilahallinto on valjastettu kouluverkon keskittämiseen eli harventamiseen. Laajalla veropohjalla on puolestaan tuotettu OECD:n mittareiden mukaan maailman parhaaksi ja tehokkaimmaksi todettuja hyvinvointipalveluja. Silti aluehallinnon vastine on ollut palvelujen purkaminen ja keskittäminen, samalla kun yhteiskunnalliset innovaatiot loistavat poissaolollaan. Itse asiassa innovaation käsitteestä on tullut suorastaan vaivaannuttava. Hallinnossa tehostaminen on koodisana resurssien niukentamiselle, ei tulosten parantamiselle.

Yhdyskuntasuunnittelun voima on sen kyvyssä mahdollistaa ja säilyttää. Sille on myös kuulunut valta ohjata, valvoa ja velvoittaa niin elinympäristön suojelemiseen kuin toisaalta aineettoman, sosiaalisen ja inhimillisen pääoman kehittämiseen. Yhdyskuntasuunnittelun seura on ollut yksi hyvinvointiyhteiskunnan takuumiehistä. Niistä jotka ovat mahdollistaneet sanonnan lottovoitosta ja Suomeen syntymisestä. Seura on toiminnallaan luonut yhdyskuntasuunnittelijoiden ammatillisen verkoston ja tukenut alan koulutusta ja tutkimustyötä. Tässä Yhdyskuntasuunnittelu-lehti ollut seuran tärkein väline kaupunkitutkimuspäivien ohella.

Tuskin kenellekään on uutinen, että Yhdyskuntasuunnittelun seura on kärsinyt viime vuosina taloudellisista vaikeuksista. Trendi on yhteinen kaikille tiedeyhteisöille ja järjestötoiminnalle. Yhteiskunnallinen muutos, perinteisen järjestötoiminnan viehätysten heikkeneminen ja avoimen julkaisemisen tuoma kustannusrakennemuutos ovat pakottaneet uudenlaiseen toimintakulttuuriin ja ansaintalogiikkaan. Käytännössä tämä tarkoittaa jäsenmaksujen ja lehtitilausten ohella ulkopuolisten avustusten hankintaa. Kiitos seuran jäsenten aktiivisen toiminnan, lehden julkaiseminen ja alan tapahtumien järjestäminen eivät ole missään vaiheessa vaarantuneet. Tieteellisten seurojen valtuuskunnalta ja Tiedekustantajien liitolta saatu taloudellinen tuki sekä Journal.fi-julkaisujärjestelmän palvelut vievät seuran ja lehden toiminnan uudelle vuosikymmenelle.

* * *

Tuttuun tapaan numerosta löytyy kaksi ajankohtaista tutkimusartikkelia, klassikko-kirja-arvostelu ja Proteesi. Lauri Jääskeläisen katsaus kiteyttää seuran

toimintaan perinteisesti kuuluneen kesäretken havaintoja ja lupaamani juh-
lavuoden ensimmäinen katsaus on Samuli Laidan kirjoitus Pitkästä kurssista.

KIRJALLISUUS

Hiller, J. & Gunder, M. (2003). Fantasies? An Exploration of a Potential Lacanian Framework. *Planning Theory* 2:3. s. 225–248.

Norvasuo, M. (2017). Yhdyskuntasuunnittelun koulutustarveselvitys – Mitä tulevaisuuden yhdyskuntasuunnittelijan tulee osata? Kaupunkitutkimusohjelman tutkimusraportti 1/2017. Turun kaupunki.